

An aerial photograph of Rome, Italy, taken during the 'golden hour' of sunset. The city's dense urban landscape is visible, with numerous buildings, including churches and classical structures, illuminated by the warm, low light of the setting sun. The sky is a pale, hazy blue. In the foreground, there are dark, silhouetted trees and a grassy area. A semi-transparent grey rectangle is overlaid on the bottom right of the image, containing the text.

VUOSI-
KERTOMUS
2023

INSTITUTUM
ROMANUM
FINLANDIAE

SISÄLLYS

JOHDANTO	4
1 TUTKIMUS	7
2 OPETUS	10
3 STIPENDIT	12
4 TUTKIMUSRESIDENSSI	14
5 JULKAISUTOIMINTA	15
6 KIRJASTO JA ARKISTO	16
7 TIETEEN POPULARISOINTI JA YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS	17
8 KULTTUURITOIMINTA	18
9 YHTEISTYÖVERKOSTOT	20
10 INSTITUUTIN VIESTINTÄ JA NÄKYVYYS	22
11 HENKILÖKUNTA	24
12 TOIMITILAT	26
13 HALLINTO	28
14 TALOUS	30
YHTEYSTIEDOT	32

JOHDANTO

SUOMEN ROOMAN-INSTITUUTTI tekee antiikkiin ja Italiaan kohdistuvaa humanistista tutkimusta. Instituutti järjestää korkeakoulutason opetusta, avustaa stipendiaatteja ja muita tutkijoita heidän työskentelyssään Italiassa sekä edistää taiteita. Instituutin keskeisiä tutkimusaloja ovat antiikin ja keskiajan historia, klassillinen filologia, arkeologia ja taidehistoria sekä muu Italiaan kohdistuva humanistinen tutkimus.

Suomen Rooman-instituutti aloitti toimintansa vuonna 1954, ja sen toimipaikkana on Suomen valtion omistama Villa Lanten renessanssi-huvila Roomassa. Instituuttia ylläpitää Suomessa rekisteröity säätiö Institutum Romanum Finlandiae sr.

~

Suomen Rooman-instituutin vuotta 2023 leimasivat valmistautuminen Villa Lanten peruskorjaukseen ja muutto Villino Sforza Cesarinin väistötiloihin Via Garibaldille elokuun lopulla. Muutto ja sitä edeltänyt Villa Lanten täydellinen tyhjennys veivät erittäin paljon henkilökunnan työaika ja energiaa, mutta siitä huolimatta instituutin perustoiminta jatkui aktiivisena. Heinä–syyskuun muuttotaukoa lukuun ottamatta kurssi- ja residenssitoiminta jatkui läpi vuoden, ja instituutti järjesti runsaasti niin tieteellisiä tilaisuuksia kuin kulttuuritoimintaa.

Esitelmätilaisuuksien tallentamista ja julkaisemista YouTube-kanavalla jatkettiin, ja se on kasvattanut merkittävästi esitelmien tavoittamaa yleisömäärää aikaisempaan verrattuna. Vuoden tärkein esitelmöitsijä oli Amos Anderson -luennon kesäkuussa pitänyt prof. Andrew Wallace-Hadrill (Cambridgen yliopisto).

Kannen kuva: IRF & Sataedun
valokuvauksen opiskelijat

Sivun 2 kuva: Linda Jokela

VILLA LANTEN PERUSKORJAUKSESTA HUOLIMATTA TOIMINTA OLI VILKASTA MYÖS VUONNA 2023

JÄRJESTETYT
TIETEELLISET
TILAISUUDET

15_{kpl}

TIETEELLISTEN
TILAISUUKSIEN
OSALLISTUJAMÄÄRÄ

495_{hlöä}

ETÄOSALLISTUJAT
(ML. ESITELMÄ-
TALLENTEIDEN
KATSELUKERRAT)

2598

henkilöä

INSTITUUTISSA
JÄRJESTETYT
KURSSIT

8_{kpl}

OSALLISTUJIA
KURSSEILLA

56_{hlöä}

HENKILÖKUNNAN
JULKAISUT
(KATEGORIA
A1 2 KPL, A3 6 KPL,
B2 2 KPL, C1 2 KPL,
E1 1 KPL)¹

13_{kpl}

RESIDENSIVIERAAT

87_{hlöä}

JÄRJESTETYT
KONSERTIT

9_{kpl}

KULTTUURI-
TOIMINNAN
YLEISÖMÄÄRÄ

881_{hlöä}

INSTITUUTISSA
VIERAILLEET
(VIERASKIRJAAN
NIMENSÄ
KIRJOITTANEET)

1556_{hlöä}

1414 Villa Lantessa
142 Via Garibaldilla

ELÄMÄÄ ANTIIKIN
ROOMASSA
-VERKKOKURSSI

204

uutta rekisteröitynyttä
suorittajaa

PARLATORIO-
PODCAST

3968

kuuntelukertaa

FENESTRA
FINNORUM -BLOGI

3554

lukukertaa

¹ Julkaisuluokitus:

A1 = alkuperäisartikkeli tieteellisessä aikakauslehdessä

A3 = vertaisarvioitu tieteellinen artikkeli kirjan tai muun kokoomateoksen osana

B2 = vertaisarvioimaton tieteellinen artikkeli kirjan tai muun kokoomateoksen osana

C1 = Kustannettu tieteellinen erillisteos

E1 = yleistajuinen artikkeli

Vuoden aikana järjestettiin kaksi kansainvälistä konferenssia: kesäkuussa yhteistyössä Ostian arkeologisen alueen kanssa instituutin johtajan tutkimushankkeeseen liittynyt Ostian luontoa ja viheralueita käsitellyt konferenssi ja marraskuussa yhteistyössä Ruotsin Rooman-instituutin sekä Tampereen ja Göteborgin yliopistojen kanssa pohjoismaisen antiikin naistutkimusverkoston yhdeksäs konferenssi *Arachne IX*.

Vuonna 2022 aloitettu yhteistyö Castrum Novumin kaivaushankkeessa Santa Marinellassa jatkui syyskuussa, ja myös tänä vuonna kuusi suomalaista opiskelijaa osallistui menestyksekkäästi kuukauden kaivausharjoitteluun.

Uutena avauksena instituutti organisoi opiskelijavaihdon Pavian Almo Collegio Borromeon kanssa. Vaihto-ohjelman puitteissa yksi Collegion opiskelija osallistui instituutin tieteelliseen kurssiin maaliskuun ajan ja vastaavasti instituutin Wihurin stipendiaatti asui ja teki tutkimusta Paviassa marraskuun ajan.

Edustustehtävistä voi mainita erityisesti tasavallan presidentti Sauli Niinistön ja hänen puolisonsa Jenni Haukion lokakuisen valtiovierailun, jonka aikana instituutin johtaja toimi oppaana heidän yksityisellä vierailullaan Pompejissa.

Vuotta luonnehtivat muuton lisäksi erityisen monet henkilövaihdokset: vuoden 2022 henkilökunnasta vain instituutin johtajana ja säätiön asiamiehenä jatkoi sama henkilö samassa toimessa koko vuoden 2023. Vuoden aikana uusina työntekijöinä aloittivat niin tutkijalehtori, viestintä- ja hallintokoordinaattori kuin kirjastonhoitajakin, ja instituutin amanuenssi siirtyi uuteen tehtävään hallintopäällikkönä. Pitkäaikaisen intendentin Simo Örmän jääminen eläkkeelle kesäkuussa tuotti haasteita hänen kokemuksensa ja monenlaisen hiljaisen tiedon korvaamisessa. Pitkäaikaisen talonmiesperheen Zizi-Berna eläköityminen ja muutto pois instituutista kesäkuussa oli myös merkittävä virstanpylväs instituutin historiassa.

VUOTTA LUONNEHTIVAT
MUUTON LISÄKSI ERITYISEN
MONET HENKILÖVAIHDOKSET.

1 TUTKIMUS

INSTITUUTIN JOHTAJAN TUTKIMUSHANKE

Dos. Ria Bergin tutkimushankkeen teemana on antiikin Rooman luontosuhde eli luonnon elementtien materiaallinen, tilallinen ja emotionaalinen kokeminen roomalaisessa kulttuurissa keisariajalla. Projekti jatkui keväällä 2023 pidetyllä toisella tieteellisellä kurssilla. Kurssilla Berg piti viisiosaisen luentosarjan teemalla *Natura/cultura*, johti aiheeseen liittyneitä ekskursioita ja kutsui instituuttiin aihetta tutkivia esitelmöitsijöitä muista Rooman kansainvälisistä instituuteista.

Berg toimitti vuoden aikana yhdessä prof. Maddalena Bassanin kanssa vuoden 2022 teemakonferenssien julkaisuja. *Locus horridus. Roman anxieties about nature* -konferenssin esitelmät arvioitiin peer review -prosessissa, ja Berg kirjoitti oman artikkelinsa otsikolla ”Bringing the Wilderness into the *Domus*. *Loca horrida* in Roman Domestic Decor”. Kirjan toimitustyössä avusti Miika Remahl, joka myös kuuluu sen kirjoittajiin.

Berg puhui tutkimusprojektistaan useissa konferensseissa. Hän valmisti ja jätti toimitettavaksi julkaisua varten Maia-julkaisusarjassa myös toisen projektiin liittyvän artikkelin otsikolla ”Nature as Luxury. Constructing *loca amoena* with trees and harbours”. Lisäksi Berg kirjoitti ja jätti toimitettavaksi suomenkielisen yleistajuisen tekstin ”Miksi antiikin luonto?” Gaudeamuksen kustantamaan teokseen *Miksi antiikki?*.

Kesäkuussa johtajan tulevan työryhmän tutkimuskohteeksi vahvistui luontosuhde yhdessä pompejilaisessa talossa, sen koristelussa ja arkkitehtuurissa. Pompejin arkeologisen alueen johtaja Gabriel Zuchtriegel myönsi instituutille kolmivuotisen tutkimusluvan A. Trebius Valensin taloon (III 2, 1) yhteistyössä alueen johdon kanssa, jotta taloon tuleva restaurointi saa tuekseen instituutin laajemman tutkimustyön talossa.

Projektiin liittyen järjestettiin instituutissa myös kesäkuussa konferenssipäivä *Il verde e la natura a Ostia antica* yhteistyössä Ostian arkeologisen alueen kanssa.

TUTKIJALEHTORIN TUTKIMUSHANKE

Tutkijalehtorina toimi 31.7. asti FT Elina Pyy, jonka tutkimushanke käsitteli seksuaalisen väkivallan narrativeja kreikkalais-roomalaisessa mytologiassa ja myyttien variaatioita nykyläiskulttuurissa. Pyy työsti projektiin liittyvää suomenkielistä monografiaa ja vuonna 2022 instituutissa järjestetyn kansainvälisen *Ancient Rape Cultures: Greek, Roman, Jewish, Christian* -konferenssin artikkelikokoelmaa, jonka suunniteltu julkaisuajankohta on vuonna 2024. Pyy käsitteli tutkimuksensa teemoja toukokuussa kansainvälisessä *Sōma kai Psychē – Mind and body: Eighth Interdisciplinary Symposium on the Hellenic Heritage of Sicily and Southern Italy* -konferenssissa ja yleisöluennolla instituutissa.

Tutkijalehtorina 1.8. aloittanut FT Tuomo Nuorluoto tutkii antiikin ajan latinalaisia piirtokirjoituksia tunnehistoriallisesta näkökulmasta. Tutkimuksessa selvitetään, miten tunteita ilmaistaan ja pyrittiin herättämään erilaisissa epigraafisissa konteksteissa. Se yhdistää rikkaan lähdeaineiston ja siihen liittyvän erikoisalan eli epigrafiikan historian-tutkimuksen valtavirtaa puhuttelevaan tematiikkaan ja teoriapohjaan eli tunnehistoriaan.

Syksyllä 2023 Nuorluoto käytti tutkimusaikansa pääasiassa tutkimus-aiheensa teoriapohjan syventämiseen ja aineiston läpikäymiseen. Projektin ulkopuolisen tutkimuksen osalta hän viimeisteli laajan roomalaisten naisten nimiä käsittelevän monografian *Latin Female Cognomina: A Study on the Personal Names of Roman Women*, joka julkaistiin joulukuussa Societas Scientiarum Fennican *Commentationes Humanarum Litterarum* -julkaisusarjassa. Lisäksi Nuorluoto piti marraskuussa tieteellisen esitelmän *Arachne IX* -konferenssissa otsikolla ”Names as social markers for women in ancient Rome”.

TIETEELLISET ESITELMÄT JA SEMINAARIT

Instituutissa järjestetään säännöllisesti, noin kerran kuukaudessa italian- ja englanninkielisiä sekä tieteellisiä että yleistajuisia esitelmia. Ne on suunnattu Rooman kansainväliselle humanistisesta tutkimuksesta kiinnostuneelle yleisölle. Esitelmiin kutsutaan suomalaisten tutkijoiden lisäksi puhujiksi ja kuulijoiksi Italian museoiden, yliopistojen, instituutien ja arkeologisen hallinnon avainhenkilöitä. Toiminnan tavoitteena on pitää yllä ja lisätä suomalaisen tutkimuksen tunnettuutta ja hyvää

Amos Anderson -esitelmän pitäjä professori Andrew Wallace-Hadrill ja instituutin johtaja Ria Berg.

Kuva: Fabrizia Antohi

mainetta Rooman kansainvälisessä tiedeyhteisössä, solmia suhteita italialaiseen ja kansainväliseen tutkimusmaailmaan sekä edistää instituutin tutkimushankkeita. Italiankieliset esitelmät järjestetään yhteistyössä Amici di Villa Lante al Gianicolo -yhdistyksen kanssa.

Instituutin vuosittaisen Föreningen Konstsamfundetin tuella järjestettävän Amos Anderson -esitelmän piti 7.6. professori Andrew Wallace-Hadrill Cambridgen yliopistosta, ja se käsitteli Plinius vanhemman suhdetta luontoon ja luksukseen Napolinlahden ja Pompejin maisemassa.

Lisäksi yhteistyössä Norjan Rooman-instituutin, American Academyn ja American Universityn kanssa järjestettiin Circolo Gianicolense -seminaareja, joissa instituutin stipendiaatit esittelivät tutkimustaan kansainvälisille kollegoilleen.

Suurin osa instituutissa vuoden aikana pidetyistä esitelmistä on katsottavissa tallenteina instituutin YouTube-kanavalla.

2 OPETUS

ANTIINKINTUTKIMUKSEN syventävän tason tieteellinen kurssi pidettiin 6.2.–5.5. seitsemälle opiskelijalle. Instituutin johtaja ja tutkijalehtori järjestivät kurssilaisille päivittäin opetusta, seminaareja ja ekskursioita. Useita ulkomaisia ja suomalaisia tutkijoita kutsuttiin esitelmöimään kurssin teemoista, ja opiskelijat kävivät ohjelman osana myös muiden instituuttien kirjastoissa ja esitelmätilaisuuksissa. Kurssiin kuului kolmen päivän retki Campaniaan ja kuuden päivän retki Apuliaan. Lopputyönään kurssilaiset kirjoittivat n. 15–20 sivun mittaisen tutkielman luontosuhteesta antiikin Roomassa instituutin johtajan ohjauksessa, ja työt käsiteltiin kurssin lopuksi kaksipäiväisessä opponoidussa seminaarissa.

Johdantokurssi on vuosittainen perustason kurssi antiikin Rooman historiaan, topografiaan ja materiaaliseen kulttuuriin sekä antiikin-tutkimuksen lähdeaineistoihin ja metodeihin. Vuoden 2023 kurssi järjestettiin 2.–27.10. seitsemälle opiskelijalle. Hakemuksia kurssille tuli 83. Ohjelmaan kuului päivittäisiä luentoja ja vierailuja arkeologisille alueille sekä kolmen päivän ekskursio Campaniaan. Henkilökunnan lisäksi mm. instituutin stipendiaatit pitivät kurssille esitelmää tutkimus-aiheistaan ja vetivät niihin liittyviä museovierailuja.

Waldemar von Frenckells stiftelsen rahoittama arkkitehtiopiskelijakurssi Grand Tour 2023 alkoi johdanto- ja intensiiviviikolla Tammisaaressa 18.–23.4. ja jatkui neljän viikon mittaisena ekskursiona Italiassa 5.6.–3.7., josta Villa Lantessa vietettiin 19.6.–3.7. Tammisaaren osuuteen osallistui 18 opiskelijaa, joista seitsemän valittiin Italian ekskursiolle. Kurssi on ainoa säännöllinen Suomen eri arkkitehtuurin laitosten yhteinen kurssi, ja sen johtajana toimii arkkitehti, tekniikan tohtori Juhana Heikonen.

Kahden viikon mittainen opettajakurssi järjestettiin kesäkuussa uskonnonopettajille. Kurssin osallistujat majoituivat Villa Lantessa, ja heille järjestettiin päivittäin temaattisia ekskursioita, joita vetivät instituutin henkilökunta ja ulkopuoliset asiantuntijat.

Instituutti osallistui kuuden opiskelijan ja nuoren tutkijan voimin Santa Marinellassa sijainneen roomalaisen kolonian Castrum Novumin

arkeologisiin kaivauksiin 4.–29.9. Projektista vastaa Santa Marinellan ”Museo del Mare e della Navigazione Antica”, ja sen tieteellisenä johtajana toimii instituutin pitkäaikainen yhteistyökumppani Dr. Flavio Enei. Suomalaiset saivat jatkaa kaupungissa edellisenä vuonna identifioitujen teatterin kaivauksia.

Suomalaisten yliopistojen omia kaksiviikkoisia kursseja järjestettiin Villa Lantessa viisi.

Erityisesti lukiolaisille suunnattu *Elämää antiikin Roomassa* -verkko-kurssi on vapaasti suoritettavissa opetuksen osana tai itsenäisesti osoitteessa antiikin-rooma.learnworlds.com. Vuonna 2020 julkaistun kurssin oli vuoden 2023 loppuun mennessä aloittanut 1 169 henkilöä, joista 308 oli suorittanut sen kokonaan. Kurssi on laadittu yhteistyössä Ixir-verkkokurssit Oy:n kanssa.

Johdantokurssilaiset Via Appialla lokakuussa 2023.

Vesa Rasikko

3 STIPENDIT

SÄÄTIÖ Institutum Romanum Finlandiae myöntää vuosittain stipendejä eri uravaiheissa oleville opiskelijoille ja tutkijoille: leirikoulustipendejä yläkoululaisille ja lukiolaisille, gradustipendin maisterintutkielman tekijälle, Wihurin stipendin väitöskirjatutkijalle ja tutkijastipendin jo väitelleelle tutkijalle.

Perinteikkään apurahoista on Wihurin stipendi, jota on jaettu yhteistyössä Jenny ja Antti Wihurin rahaston kanssa vuodesta 1965. Se mahdollistaa yhdelle tai kahdelle väitöskirjatutkijalle joko vuoden tai puolen vuoden mittaisen työskentelyn Roomassa. Wihurin stipendiaatteina työskentelivät instituutissa vuonna 2023 FM Tuomo-Paavo Salokas (Jyväskylän yliopisto, 28.2. asti), FM Jake Tippet (Helsingin yliopisto, 1.3.–31.8.) ja FM Iida Huitula (Helsingin yliopisto, 1.9. alkaen).

Instituutin arkisto

Kuusi opiskelijaa ja nuorta tutkijaa osallistui Castrum Novumin arkeologisille kaivauksille Santa Marinellassa.

Salokkaan väitöskirjan aihe on eurooppalaisen politiikanteorian syntyhistoria 1100-luvun renessanssin kärkihahmon Johannes Salisburylaisen ajattelussa. Tippet puolestaan tutkii paradoksia, toimijuutta ja skeptisyyttä Niccolò Machiavellin teksteissä, ja Huitulan väitöskirjatutkimus käsittelee ns. polyteististä juutalaisuutta eli varhaisjuutalaisuuden ja hellenismien suhdetta sekä identiteettien moninaisuutta antiikissa.

Tutkijastipendiaatti dos. Susanna Niiranen (Jyväskylän yliopisto) työskenteli Roomassa syys–marraskuun keskiaikaisia trubaduurikirjoituksia käsittelevän tutkimuksensa parissa. Tutkijastipendi mahdollistaa kolmen kuukauden työskentelyn, josta vähintään puolet tapahtuu Roomassa. Stipendi rahoitetaan säätiön lahjoituspääoman tuotoilla.

Föreningen Konstsamfundetin kanssa tehtiin stipendiyhteistyötä vuosina 2017–22. Viimeinen Amos Anderson -stipendiaatti VTM Miika Hellevaara (Turun yliopisto) työskenteli Roomassa 1.11.2023–31.1.2024. Hänen tutkimusaiheensa koskee rauhan ja hyvän yhteiskunnan filosofiaa.

Instituutin gradustipendi myönnettiin Vera Tuonoselle (Helsingin yliopisto). Tuonoson maisterintutkielman aiheena on Giovanni Stradanuksen manieristinen maalaus *Leda ja joutsen* (1550), ja hän työskenteli Roomassa toukokuun. Gradustipendi rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustuksella.

Instituuttia ylläpitävä säätiö Institutum Romanum Finlandiae tukee stipendein lukiodien ja peruskoulujen latinan- ja historianopiskelijoiden Roomaan suuntautuvia leirikouluja. Nämä leirikoulut ovat merkittävä houkutin oppilaille opiskella vapaaehtoisia historian kursseja ja latinaa. Vuonna 2023 säätiö tuki viittä leirikoulua, joille osallistui n. 80 oppilasta.

Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituuttiverkoston yhteisen TelepArt-matkatukiohjelman puitteissa tuettiin seitsemän tutkijan konferenssi-osallistumista Italiassa.

~
LEIRIKOULUT OVAT MERKITTÄVÄ
HOUKUTIN OPPILAILLE OPISKELLA
VAPAAEHTOISIA HISTORIAN
KURSSEJA JA LATINAA.

4 TUTKIMUSRESIDENSSI

YKSI INSTITUUTIN KESKEINEN toimintamuoto suomalaisen tutkimus- ja opetusjärjestelmän täydentäjänä on tieteellisen residenssin ylläpitäminen. Villa Lantessa instituutti tarjoaa majoituksen kerrallaan 13 henkilölle, kun taas Via Garibaldin väistötiloissa on viisi asuinhuonetta, joita voidaan käyttää yhden tai kahden hengen huoneena. Via Faldan asuntolassa voi asua kerrallaan korkeintaan neljä instituutin residenssi-vierasta.

Myös vuonna 2023 residenssitoiminta oli hyvin aktiivista muuton aiheuttamasta kolmen kuukauden katkosta huolimatta. Instituutissa asui 87 asukasta, jotka olivat tutkijoita, opiskelijoita, arkkitehtejä, toimittajia, kirjailijoita tai muita kulttuurivaikuttajia. Asuinhuoneiden käyttöaste oli vuoden aikana Villa Lantessa 93 %, Via Garibaldin väistötiloissa 95 % ja Via Faldan asuntolassa 77 %.

Nanni Hiltunen

Residenssitoiminta jatkui aktiivisena myös instituutin väistötiloissa Via Garibaldilla.

5 JULKAISUTOIMINTA

INSTITUUTIN OMAN *Acta Instituti Romani Finlandiae* -julkaisusarjan 51. nide ilmestyi joulukuussa. Teoksen *Baldassarre Turini tra la Toscana dei Medici e la Roma di Raffaello. Politica, arte, riformismo religioso (1513–1543)* toimittivat Alessandra Giannotti, Manuel Rossi ja Maurizio Sangalli, ja siihen on koottu instituutissa vuonna 2021 järjestetyn Turini-konferenssin esitelmät. Kirjan käytännön toimitustyöstä Roomassa ja julkaisun koordinoinnista vastasivat Ria Berg ja Tuomo Nuorluoto. Julkaisusarjan kustantajana toimii Edizioni Quasar.

6 KIRJASTO JA ARKISTO

INSTITUUTTI YLLÄPITÄÄ 22 000 nidettä kattavaa tieteellistä kirjastoa, jonka painopisteinä ovat Rooman topografia, antiikin ja keskiajan historia, arkeologia sekä klassillinen filologia. Kirjasto on instituutin henkilökunnan, asukkaiden ja ajanvarauksella myös ulkopuolisten käytössä. Via Garibaldin väistötilojen kirjastossa on noin puolet instituutin tieteellisen kirjaston niteistä. Loput niteet ovat Villa Lanten peruskorjauksen ajan kirjavarastossa, josta ne ovat käyttäjien tilattavissa.

Instituutissa toukokuussa aloittanut kirjastonhoitaja Diana Giofrè vastasi kirjaston muutosta, jonka yhteydessä kirjastosta löytyi kaksi luettelomatonta teosta vuosilta 1731–32: *Museum Florentinum vol. I-II*. Teosten restaurointi ja tutkiminen aloitettiin syksyllä 2023. Kansien sisältä löytynyt täytemateriaali osoittautui käsin kirjoitetuiksi arkistolehdiksi 1500–1600-luvuilta. Niiden tutkimus on uskottu prof. Outi Merisalolle (Jyväskylän yliopisto).

Kirjaston kokoelma karttui vuoden aikana 144 niteellä. Uusia kirjoja hankittiin ostoin ja vaihtosuhteiden kautta, mutta suuri osa uutuuksista saatiin myös lahjoituksina.

Eva Margareta Steinbyn toimittamaa, instituutin kotisivuilla olevaa tiileleimaindeksiä *Bolli doliari romani* täydennettiin vuoden mittaan edelleen.

Villa Lanten omistaneen Helbigin suvun arkiston digisointi on jatkunut, ja dokumentit ovat luettavissa verkossa osoitteessa <http://irf.digital-collections.it>.

7 TIETEEN POPULARISOINTI JA YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS

INSTITUUTIN TÄRKEIMMÄT yhteiskunnallisen vaikuttamisen muodot ovat sen tieteellinen toiminta, siitä tiedottaminen ja tutkimuksen popularisointi, residenssitoiminnan kautta syntyvät tutkijaverkostot sekä osallistuminen yhteiskunnalliseen keskusteluun. Toiminnan vaikuttavuus on humanistiselle alalle tyypillisesti pitkäkestoista.

Tiedettä popularisoivassa Parlatorio-podcastissa julkaistiin vuoden aikana neljä uutta jaksoa. Podcastia juonsi tutkijalehtori Elina Pyy, ja se toteutettiin yhteistyössä Jaksomedian kanssa. Vierailijoina on instituutin piiriin kuuluvia tutkijoita ja taiteilijoita. Parlatorio tarjoaa tietoa antiikista, mutta myös uusia näkökulmia tämän päivän elämään, maailmaan ja suuriin haasteisiin. Podcastin jaksoja kuunneltiin vuoden aikana 3 968 kertaa. Kaiken kaikkiaan jaksoja oli vuoden 2023 loppuun mennessä julkaistu 24 ja niitä oli kuunneltu yli 11 500 kertaa.

Fenestra Finnorum -blogi esittelee yleistajuisesti mm. instituutin piirissä tehtävää tutkimusta. Vuonna 2023 blogissa julkaistiin seitsemän kirjoitusta, joita luettiin 1 424 kertaa. Kaiken kaikkiaan blogikirjoituksia luettiin vuoden aikana 3 554 kertaa.

TIEDETTÄ POPULARISOIVASSA
PARLATORIO-PODCASTISSA
JULKAISTIIN VUODEN AIKANA
NELJÄ UUTTA JAKSOA.

8 KULTTUURITOIMINTA

VILLA LANTEN taiteilija-ateljeessa työskentelivät vuoden aikana instituutin residenssitaiteilijat Jouni Väänänen (tammi–maaliskuu) ja Hanna Räst (huhtikuu–kesäkuu). Instituutin kuvataideresidenssi on tauolla Villa Lanten peruskorjauksen ajan.

Säätiön Institutum Romanum Finlandiae omistama Valentin de Boulognen maalaus *Allegoria d'Italia* oli näytteillä tammi–huhtikuussa Gentin taidemuseossa Belgiassa ja touko–heinäkuussa Rooman Barberini-museossa. Elokuussa maalaus kuljetettiin Helsinkiin, jossa se on esillä Sinebrychoffin taidemuseossa tammikuuhun 2025 asti. Maalauksen tuontiin Helsinkiin on saatu apuraha Föreningen Konstsamfundetiltä.

Konserttisarja *L'Orecchio di Giano* maestro Flavio Colusson johtaman Ensemble Seicentonovecenton kanssa järjestettiin 22. kerran Villa Lantessa ja ulkoilmakonsertteina Villa Giulian pihalla. Sarjan seitsemässä konsertissa esiintyi myös lukuisia korkeatasoisia nuoria suomalaisuusikkoja. Instituutti järjesti helmikuussa myös Händel Roomassa -konsertin ja avusti espoolaista kamarikuoro Navichorusta järjestämään konsertit Roomassa ja Napolissa huhtikuussa.

Marraskuussa Rooman pohjoismaiset instituutit, suurlähetystöt ja Circolo Scandinavo järjestivät yhteistyössä pohjoismaista kulttuuria esitelleen Novembre Nordico -teemakuukauden. Instituutti järjesti teemakuukauden puitteissa kaksi tapahtumaa: seminaarin *Reima Pietilä. Inside the outsider in Finnish architecture* ja yhteistyössä Suomen Rooman-suurlähetystön kanssa Aki Kaurismäen *Kuolleet lehdet* -elokuvan ennakkonäytöksen.

Jouni Väänänen oli kaikkien aikojen ensimmäinen graffititaiteilija Villa Lanten kuvataideresidenssissä.
Kuva: Instituutin arkisto

Elina Mustonen esiintymässä Villa Lanten loggiassa.
Kuva: Tuikka Asikainen

Allegoria d'Italia -maalaus siirrettiin peruskorjauksen ajaksi Sinebrychoffin taidemuseoon Helsinkiin.
Kuva: Instituutin arkisto

9 YHTEISTYÖVERKOSTOT

UUSI YHTEISTYÖKUMPPANI vuonna 2023 oli Paviassa Pohjois-Italiassa sijaitseva Almo Collegio Borromeo, jonka kanssa aloitettiin opiskelija-vaihto-ohjelma. Vaihdon tarkoitus on verkostoida instituutin opiskelijoita tiiviimmin italialaiseen yliopistomaailmaan. Collegio Borromeon latinanopiskelija Daniele Xhani asui Villa Lantessa maaliskuun ajan ja osallistui oman epigrafisen tutkimushankkeensa lisäksi instituutin luentoihin ja ekskursioihin. Instituutin Wihurin stipendiaatti Tuomo-Paavo Salokas puolestaan matkusti marraskuuksi Paviaan. Osallistujien palautteen perusteella vaihtohanketta voidaan pitää onnistuneena.

Yhteistyö kotimaisten yliopistojen kanssa jatkui ja näkyi tutkijavierailuissa, kurssitoiminnassa ja instituutissa järjestetyissä tieteellisissä seminaareissa. Italialaisen akateemisen yhteisön kanssa yhteistyötä tehtiin erityisesti molemminpuolisin vierailuluennoin ja -kännein.

Instituutti toimii aktiivisesti osana Rooman tutkimuslaitosten verkostojäsenä. Tärkein verkosto on *Unione Internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell'Arte in Roma*, joka kokoaa yhteen 38 ulkomaista ja italialaista instituuttia Roomassa. Lisäksi instituutti on mukana Roomassa päämajaansa pitävän kansainvälisen klassillisen arkeologisen järjestön *Associazione Internazionale di Archeologia Classica* (AIAC) toiminnassa. Instituutin johtaja Ria Berg jatkoi vuonna 2023 AIAC:n varapuheenjohtajana. Instituutin stipendiaatit esittelevät vuosittain työtään kansainväliselle akateemiselle yleisölle AIACin väitöstutkijoiden seminaarissa.

Instituutti tekee jatkuvasti myös kahdenvälistä yhteistyötä Rooman kansainvälisten instituuttien kanssa, vuonna 2023 erityisesti Ruotsin ja Norjan Rooman-instituuttien sekä American Academyn kanssa. Norjan Rooman-instituutin, American Academyn ja American University of Rome'n kanssa järjestettiin *Circolo Gianicolense* -seminaarisarja.

Instituutti osallistuu aktiivisesti Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituuttien verkoston yhteistyöhön. Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry (SKTI) tarjoaa asiantuntevaa tukea Suomessa tapahtuvaan edunvalvontaan,

Arkeologi Marzia Di Mento
luennoi instituutin väistötiloissa
lokakuussa 2023.

hallintoon ja viestintään liittyvissä asioissa sekä foorumin instituuttien johtajien säännöllisille etäkokouksille.

Instituutin italialainen ja suomalainen ystäväyhdistys ovat erityisellä sijalla yhteistyötahojen joukossa. Instituutin kuukausittaiset esitelmät järjestetään yhteistyössä italialaisen ystäväyhdistyksen *Amici di Villa Lante al Gianicolon* kanssa. Kotimaisen Villa Lanten Ystävät ry:n (VLY) tuki instituutin työlle on arvokasta, ja sen vuosikirja on hyvä väylä tehdä instituuttia ja siellä suoritettavaa tutkimusta tutuksi Suomessa.

Yhteistyö Suomen Rooman- ja Pyhän istuimen suurlähetystöjen kanssa jatkui tiiviinä.

10 INSTITUUTIN VIESTINTÄ JA NÄKYVYYS

INSTITUUTTI OLI ESILLÄ Italian mediassa toimintavuoden aikana erityisesti Castrum Novumin kaivausten ja Nordic November -teema-kuukauden tapahtumien osalta. Suomalaisessa mediassa instituutti sai näkyvyyttä erityisesti Villa Lanten peruskorjaukseen liittyen: mm. Helsingin Sanomat, useat muut suomalaiset sanomalehdet sekä YLE ja MTV3 uutisoivat peruskorjauksen alkamisesta.

Instituutti tavoittaa sosiaalisen median kanaviensa kautta hyvin tärkeimmät kohderyhmänsä Suomessa: instituutin tutkimusalojen opiskelijat ja niistä kiinnostuneet, joille kerrotaan instituutissa tehtävästä korkeatasoisesta tieteellisestä tutkimuksesta ja instituutin heille tarjoamista mahdollisuuksista. Lisäksi instituutti pyrkii nostamaan suomalaisen yleisön tietoisuutta antiikin kulttuuriperinnön merkityksestä.

Viestinnän toinen kohderyhmä ovat instituutin toiminnasta kiinnostuneet roomalaiset ja paikallinen tiedeyhteisö, joille halutaan kertoa suomalaisesta tutkimuksesta ja kulttuurista. Instituutti panosti vuoden 2023 sosiaalisen median viestinnässä italiankielisen yleisön tavoittamiseen.

~
SUOMALAISESSA MEDIASSA
INSTITUUTTI SAI NÄKYVYYTTÄ
ERITYISESTI VILLA LANTEN
PERUSKORJAUKSEEN LIITTYEN.

VERKKOVIESTINTÄ LUKUINA 2023

INSTITUUTIN
TIEDOTUSLISTALLE
LIITTYNEET
(SUOMI)

1235

hlöä (2022: 1 185)

INSTITUUTIN
TIEDOTUSLISTALLE
LIITTYNEET
(ROOMA)

812

hlöä (2022: 649)

FACEBOOK
@INSTITUTUM
ROMANUM
FINLANDIAE
- VILLA LANTE
AL GIANICOLO

4184

seuraajaa (2022: 4 011)

INSTAGRAM
@VILLA_LANTE

2788

seuraajaa (2022: 2 296)

X (TWITTER)
@IRF_ROME

1374

seuraajaa (2022: 1 416)

YOUTUBE
@IRFROME

11857

katselukertaa (2022: 6 306)

243 tilaajaa

11 HENKILÖKUNTA

HENKILÖKUNTA ROOMASSA

- ~ Johtaja: dos. Ria Berg
- ~ Tutkijalehtori: FT Elina Pyy 31.7. asti, FT Tuomo Nuorluoto 1.8. alkaen
- ~ Intendentti: FK Simo Örmä 30.6. asti
- ~ Hallintopäällikkö: FM Linda Jokela 1.5. alkaen
- ~ Amanuenssi: FM Linda Jokela 30.4. asti, HuK Aliisa Ketonen 1.5.–31.8.
- ~ Viestintä- ja hallintokoordinaattori: YTM Nanni Hiltunen 1.9. alkaen
- ~ Kirjastonhoitaja: Diana Giofrè 1.5. alkaen (työaika 50 %)
- ~ Siivooja: Antonietta Berna 31.7. asti
- ~ Siivooja: Michelina Di Nezza
- ~ Harjoittelijat: Karolina Gullichsen 1.1.–31.5. ja Emma Pitkäsalo 1.6.–31.10. (EDUFI); Sataedun valokuvauksen opiskelijat Tuikku Asikainen 15.4.–6.5. ja Vesa Rasikko 10.10.–7.11. (Erasmus)

Instituutin henkilökunnan tehtävänimikkeitä muutettiin vuonna 2023 henkilövaihdosten yhteydessä. Intendentti muuttui hallintopäälliköksi ja amanuenssi viestintä- ja hallintokoordinaattoriksi.

HENKILÖKUNTA SUOMESSA

- ~ Säätiön asiamies: FM Eeva Talvitie (työaika 80 %)
- ~ Projektityöntekijät: FM Miika Remahl (työaika 2 kk) ja FM Saara Heikinheimo (työaika 1 kk)

Instituutin asukkaat ja henkilökunta kokoontuvat yhteen viikottaisilla tiistaikahveilla. Kuva: Nanni Hiltunen

Henkilökunta uudella kokoonpanolla Via Garibaldin väistötiloissa, (vas.) Nanni Hiltunen, Tuomo Nuorluoto, Ria Berg, Linda Jokela, Michelina di Nezza, Diana Giofrè. Kuva: Vesa Rasikko

Tieteellisen kurssin opiskelijat järjestivät perinteisen Herman Liikasen lakituksen vappuaattona. Kuva: Tuikku Asikainen

12 TOIMITILAT

SUOMEN ROOMAN-INSTITUUTTI toimii kahdessa kiinteistössä. Instituutin varsinaisen toimipisteen Villa Lanten lisäksi Via Faldalla sijaitsevassa huoneistossa toimii instituutin asuntola. Suomen valtion omistamia kiinteistöjä hallinnoi ulkoministeriö, jonka kanssa säätiöllä on vuokrasopimus.

Villa Lantessa alkoi syyskuussa 2023 pitkään suunniteltu peruskorjaus, jonka on määrä valmistua alkukesällä 2025. Instituutti toimii peruskorjauksen ajan väistötiloissa osoitteessa Via Garibaldi 31.

Muutto väistötiloihin tapahtui seitsemän työpäivän aikana elo–syyskuun vaihteessa. Sitä edelsi Villa Lanten tyhjennys, jonka yhteydessä irtaimistoa poistettiin käytöstä yhteensä neljä rekallista ja kaksi pakettiautollista. Henkilökuntaa avusti Villa Lanten tyhjennyksessä vapaaehtoisena SKTI:n viestinnän asiantuntija Uula Neitola heinäkuun ajan.

Säätiö Institutum Romanum Finlandiae vuokraa toimistohuonetta Helsingissä Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n toimistolla.

VILLA LANTE KÄYNTIKOHTEENA

Villa Lante oli toukokuun loppuun asti avoinna yleisölle arkiaamupäivisin ennakkovarauksella. Tavoitteena on, että Roomassa vierailevat suomalaiset kokevat instituutin omakseen. Rakennus on kiinnostava käyntikohde myös roomalaisille ja kansainvälisille arkkitehtuurista kiinnostuneille turisteille.

Vuoden 2023 aikana instituutin vieraskirjaan kirjoitti nimensä yhteensä henkilöä 1 556 henkilöä, joista Villa Lantessa vieraili 1 414 ja Via Garibaldilla 142 henkilöä. Vierailijoina oli suomalaisia koululaisryhmiä, lukiorhymiä, italialaisia ryhmiä ja yksittäisiä kävijöitä. Vierailijoiden käytössä oli omalta laitteelta kuunneltava ääniopastus.

Erityisryhmistä mainittakoon Konstsamfundetin henkilökunnan vierailu toukokuussa, kansanedustaja Hanna Kososen vierailu huhtikuussa ja Ylen Tiedeykkösen delegaatio, joka vieraili Villa Lantessa maaliskuussa ja haastatteli residenssivieraita.

13 HALLINTO

SÄÄTIÖ INSTITUTUM ROMANUM FINLANDIAE

Säätiö Institutum Romanum Finlandiae sr on perustettu vuonna 1938 ylläpitämään ja kehittämään suomalaista tieteellistä instituuttia Roomassa. Säätiön tavoitteena on kehittää Suomen Rooman-instituutin toimintaa Suomen merkittävimpänä ulkomailla toimivana tiedeinstituuttina ja keskeisten alojensa johtaviin kuuluvana tutkimuslaitoksena Roomassa. Säätiö pyrkii myös nostamaan yleisesti humanististen alojen näkyvyyttä ja arvostusta.

Hallitus

Säätiön asioita hoitaa, sitä edustaa ja sen päätösvaltaa käyttää sen hallitus, johon kuuluu kymmenen jäsentä.

Hallituksen puheenjohtajana toimi dosentti Katariina Mustakallio ja varapuheenjohtajina toimitusjohtaja Jussi Laitinen ja professori Kirsi Saarikangas. Hallituksen muut jäsenet olivat senior fellow Timo Viherkenttä (valtuuskunnan puheenjohtaja), professori Ulla-Maija Forsberg, vararehtori Marjo Kaartinen, professori Mika Kajava, professori Mika Lavento, apulaisprofessori Panu Savolainen ja OTT Sakari Wuolijoki. Hallitus kokoontui vuoden aikana viisi kertaa. Hallituksen sihteerinä toimii säätiön asiamies.

~
SÄÄTIÖ PYRKII MYÖS NOSTAMAAN
YLEISESTI HUMANISTISTEN ALOJEN
NÄKYVYYTTÄ JA ARVOSTUSTA.

Valtuuskunta

Säätiön ja instituutin toimintaa tukee ja omalta osaltaan edistää säätiön valtuuskunta. Vuonna 2023 säätiön valtuuskuntaan kuului 38 jäsentä.

Valtuuskunnan puheenjohtajana toimi senior fellow Timo Viherkenttä ja varapuheenjohtajina ylikirjastonhoitaja emeritus Kai Ekholm ja johtaja Tuija Brax. Muut valtuuskunnan jäsenet vuonna 2023 olivat Antti Arjava, Ria Berg (itseioikeutettu jäsen), Stefan Björkman, Christer Bruun, Marcus Castrén, Cecilia af Forselles, Päivi Happonen, Tuomas Heikkilä, Erkki Helaniemi, Eero Hämeenniemi, Esa Hämäläinen, Kristina Kaihari, Matti Kalliokoski, Arja Karivieri, Jukka Kola, Hille Korhonen, Hanna Kosonen, Tero Laaksonen, Tuomas M.S. Lehtonen, Pekka Merilampi, Outi Merisalo, Marjo Miettinen, Mikko Myllykoski, Arto Mäenmaa, Marjo T. Nurminen, Heikki Pihlajamäki, Mari Rantanen, Aino Sallinen, Liisa Savunen, Virpi Seppälä-Pekkanen, Marjo Timonen, Raija Vahasalo, Ritva Viljanen, Thomas Wilhelmsson ja Merja Ylä-Anttila.

14 TALOUS

SÄÄTIÖN JA INSTITUUTIN talouden perusta on opetus- ja kulttuuri-ministeriön (OKM) myöntämä yleisavustus, joka vuonna 2023 oli 850 000 euroa. OKM myöntää säätiölle vuosittain myös vuokra-avustuksen, joka kattaa ulkoministeriön säätiöltä perimän vuokran Villa Lanten ja Via Faldan kiinteistöistä. Vuonna 2023 vuokra-avustus oli 461 427 euroa.

Säätiö sai lisäksi vuonna 2023 taloudellista tukea seuraavilta tahoilta:

- ~ Waldemar von Frenckells stiftelse: 46 843 euroa (arkkitehtuurikurssi Grand Tour)
- ~ Jenny ja Antti Wihurin rahasto: 41 359 euroa (Wihurin stipendi, kuvataiteilijoiden työskentelyapurahat, TelepArt-matkatuki)
- ~ Föreningen Konstsamfundet: 30 614 euroa (Amos Anderson -stipendi ja -luento, Valentin de Boulognen maalauksen tuonti Helsinkiin ja Villa Lanten Katy Gyllström -taiteilijaresidenssin suunnittelu)
- ~ Tieteellisten Seurain Valtuuskunta: 5 400 euroa (Acta IRF -julkaisusarja)

Säätiön merkittävimmät omat tuotot vuonna 2023 olivat residenssi-toiminnan asumismaksut 39 642 euroa. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tulos oli 62 897 euroa.

Merkittävin kuluerä vuonna 2023 oli henkilöstökulut 576 125 euroa. Vuokrakuluja ja muita kiinteistökuluja oli 519 209 euroa. Muita kuluja oli 449 525 euroa.

Säätiön taloudellinen tilanne on vakaa.

Instituutin väistötilat sijaitsevat
Villino Sforza Cesarini al Gianicoloksi
kutsutussa historiallisessa huvilassa.

Kuva: Nanni Hiltunen

YHTEYSTIEDOT

SUOMEN ROOMAN-INSTITUUTTI

Via Garibaldi 31 (väistötilat)
00153 Roma
info@irfrome.org
puh. (+39 06) 6880 1674

INSTITUTUM ROMANUM FINLANDIAE SR

Kallioliinrantie 4
00140 Helsinki
asiamies@irfrome.org
puh. (+358) 50 576 2355

irfrome.org
facebook.com/IRF.Rome/
twitter.com/IRF_ROME
instagram.com/villa_lante/
youtube.com/@IRFRome

INSTITUTUM
ROMANUM
FINLANDIAE